

G:\Shared\Humarc\SprekHum\Engelen.lvw (Voorbeeld
ontsluiting)

Interview met Wim (Wilhelmus Hubertus) Engelen (1930)

Inhoudsopgave van het interview met Wim Engelen op 17 juli
2002 in Heerlen.

kant A.

000

Hij is geboren in Belfeldt bij Venlo in 1930. Gymnasium en filosofie in Rolduc. Daarna heeft hij aan het grootseminarie in Roermond theologie gestudeerd. Tot priester gewijd. Aangewezen om in Nijmegen te gaan studeren: sociologie. Assistent van hoogleraar godsdienstsociologie. Toch geen zin om met wetenschappelijk werk verder te gaan, naar Zuid-Limburg gegaan.

037

In 1970 getrouwd. Kwam in Zuid-Limburg in het welzijnswerk. De mijnsluiting zorgde voor sociale ontwrichting, daar lag een grote taak voor het welzijnswerk.

043

Is vervroegd gepensioneerd om zich helemaal met zijn hobby bezig te houden: Rusland, Russische geschiedenis, taal en cultuur.

055

Na de mijnsluiting viel er een groot gat in de sociale structuur van Heerlen. Er is toen een speciale stichting voor welzijnswerk opgericht, met een aantal sociologen, waar Engelen ook deel van uitmaakte.

083

Onderwijsstimulering in wijken, die, ten gevolge van de mijnsluitingen, een achterstand hadden.

125

Sommige priesters werden aangewezen om te gaan studeren, als ze goede studieresultaten hadden.

145

Engelen vond het wel leuk om te gaan studeren, hij had veel wetenschappelijke belangstelling.

165

Achtergrond van belangstelling voor humanisme: op het grootseminarie moest je een onderwerp kiezen voor een lezing. Hij koos toen voor het Humanistisch Verbond, omdat dat toen veel in het nieuws was. Zodoende is dat gaan rollen, is hij er steeds meer over gaan lezen, en er steeds beter bekend mee

inBUK?
geraakt. Zo schreef hij in het kader van zijn studie sociologie in Nijmegen ook zijn kandidaatsscriptie over het Humanistisch Verbond.

187

De leiding van het seminarie heeft er toen op aangedrongen om deze lezing uit te werken tot een uitgave ('Humanisme zonder God'). Dit werd een gedegen studie, op grond van een uitgebreide literatuurstudie.

210

Het humanisme kwam hem veel vriendelijker over dan 'dat geharnaste atheïsme' van de Dageraad.

227

In veel plaatsen, zoals Geleen, lagen de gemeenten dwars bij het toekennen van subsidie aan Humanitas. Engelen hield in Geleen een lezing over Humanitas. Hij heeft niet rechtstreeks voor subsidie gepleit, maar hij heeft een verhaal gehouden over tolerantie en scheiding van kerk en staat. In Geleen werd de subsidie op dat moment echter niet toegekend.

272

Engelen was lange tijd, in katholieke kringen, de expert bij uitstek op het gebied van het humanisme.

280

In 1957 had Engelen nog een vrij conservatieve, terughoudende opstelling tegenover het humanisme, in 1960 al was dat veeleer een houding van begrip en respect geworden.

316

in In Nijmegen kwam hij in contact met humanisten, en werd hij steeds meer een voorvechter van de dialoog tussen katholieken en humanisten.

340

In 1960 stond hij al meer open voor het humanisme; het gesprek, de ontmoeting. Humanisme en katholicisme hebben elkaar wat te vertellen.

365

Heeft een lemma 'humanisme' voor een katholieke encyclopedie geschreven, waarin hij aangaf dat er zowel een christelijk als een buitenkerkelijk humanisme bestonden.

400

Er werd een verband gelegd tussen HV en NVSH. Het werd (in katholieke kringen) bijna zo voorgesteld alsof de NVSH een

mantelorganisatie van het HV was.

418

Het werd (bijna) uitvergroot tot een soort politieke samenzwering dat bepaalde personen die in het HV actief waren, ook in de PvdA zaten.

422

Hij heeft momenteel niet meer zo'n nauwe band met het katholicisme, hij is eerder randkatholiek, ofwel cultuurkatholiek.

450

Op het vlak van (seksuele) moraal denkt en handelt hij net als 95 % van de katholieken. Hij gaat met zijn tijd mee. 'Het is een achterhoedegevecht van de kerk'.

480

Midden jaren vijftig waren de relaties tussen katholieken en humanisten ronduit slecht te noemen.

495

De kerk heeft altijd onkerkelijken terug willen halen naar de kerk, ook nu nog. Het wordt pas anders, als er sprake is van proselitisme (zieltjesjagerij). (7)

530

Het religieus humanisme. Het Humanistisch Verbond was agnostisch, en zette zich af tegen het harde atheïsme van de vrijdenkers. Men meende dat er meer was dan alleen de natuurwetenschappelijke waarnemingswereld, en hier was dus een aanknopingspunt voor gesprek.

607

Einde kant A.

Kant B.

000

Tegenwoordig bindt men zich niet meer aan een levensbeschouwelijke organisatie.

025

my! In 1966 als vertegenwoordiger van het Secretariaat voor de Niet-gelovigen bij het IHEU-congres in Parijs geweest. Bij het congres in Oslo 1962 was hij op eigen gelegenheid, hij kon de onkosten betalen door verslaglegging voor de Gelderlander.

060

De Gelderlander had een katholieke, een protestantse en een joodse rubriek. Hoofdredacteur Frequin (vader van Willebrord Frequin), wilde toen ook een humanistische rubriek, die werd verzorgd door Engelen. Hij was in die tijd ook geabonneerd op alle humanistische bladen.

098

Hij heeft ook een keer een interview met Jaap van Praag gehouden. *NOG!*

110

Hij heeft een toespraak gehouden voor het congres in Parijs 1966.

120

Het contact met de Duitse groepen in de IHEU was niet zo prettig, die waren nog heel erg in de contramine. In Frankrijk en Engeland waren de humanisten veel milder.

147

Er was geen formele band tussen de IHEU en het Secretariaat voor de Niet-gelovigen. Het Vaticaan heeft een aantal secretariaten voor contacten met niet-katholieken. Zo bestaat het Secretariaat voor de Oosterse Kerken, een Secretariaat voor de Oecumene, en op die manier vond men het ook belangrijk om een afzonderlijk secretariaat voor de contacten met de niet-gelovigen in het leven te roepen. Daarbij gold de IHEU als de spreekbuis bij uitstek van de buitenkerkelijken, als het organisatorische kristallisatiepunt van de buitenkerkelijken op internationaal niveau. Hij had voor het congres in 1966 een verslag moeten schrijven, maar dat is er nooit van gekomen. *(mure?)*

266

Er waren in Zuid-Limburg niet zoveel conflicten met het Humanistisch Verbond, omdat het georganiseerde humanisme in Zuid-Limburg maar heel kleinschalig was. Conflicten tussen katholieke kerk en Humanitas waren er vaker omdat de vestigingen van Humanitas nogal actief waren, onder meer met verspreiden van condooms.

300

Hij was destijds in Geleen voorstander van subsidie voor Humanitas, maar dat kon hij niet zo openlijk zeggen, hij heeft het toen op het punt van gelijkberechtiging gebracht (en scheiding van kerk en staat).

316

Dhr. Holleman van de afdeling Zuid-Limburg van het HV vertelde mij eerder dat de contacten met katholieken tot de jaren zeventig stroef waren. Daar kan Engelen verder niet zoveel

over vertellen.

365

Je had in (Zuid-)Limburg een geharde clerus, maar geleidelijk keerde het tij, en werden de subsidies aan Humanitas toegekend. Van het Humanistisch Verbond merkte je niet veel, die hielden (alleen maar) op zondag een bijeenkomst.

380

In de jaren zestig kwam de ontzuiling. Dat gold niet alleen de (katholieke) kerk, maar ook de humanisten, en de NVSH. Tot de jaren zestig moesten de humanisten vechten voor hun emancipatie, bijvoorbeeld de humanistisch geestelijke verzorging in de ziekenhuizen en het leger. Inmiddels zijn al die doelstellingen allemaal gerealiseerd, inclusief een eigen humanistische universiteit.

420

Mensen binden zich niet meer aan een levensbeschouwelijke organisatie. Het gaat heel slecht met het kerkbezoek. Vroeger was de parochie ook een sociaal centrum, het was gemeenschapsbindend. 'Als ik nu naar de kerk ga, ken ik er niemand'.

476

Engelen kan niet goed zeggen hoe de toekomst zal zijn voor de levensbeschouwelijke organisaties. Hij verwacht een voortgaande secularisering.

485

De opkomst van een dogmatische islam. Hopelijk zullen de tweede en derde generatie minder streng in de leer worden.

530

Nog een keer het religieus humanisme: dat kwam hem sympathieker over dan het zuiver natuurwetenschappelijke denken, het rationele humanisme. Zeker tegen de achtergrond van het 'geharnaste atheïsme' wat je vooral voor de oorlog sterk had.

560

Hij ontdekte dat de humanisten voor het grootste deel moreel heel hoogstaande mensen waren. Alleen bij de seksuele moraal liep het uit elkaar. Maar naastenliefde en elkaar respecteren zijn zowel christelijke als humanistische idealen.

587

Einde kant B.